

FØROYA
SOSIAL-DEMOKRATUR

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRØÐURSKAPUR

Nr. 43.

Lýsingaprisur fyri mm.: 12 oyru á
1. síðu, 10 oyru á 3. og 4. síðu

Fríggjadagin 26. oktober 1945.

Bladid verður bilagt á posthúsinum, og
kostar kr. 2,00 + porto um fjórðingsárið

19. árg.

Harra Jóannes bóndi Patursson.

I seinastu tingsetu sögdu tygum og tygara flokkur kortantí til at taka til atkvøðugreiðslu javnaðarmanna uppskotið um lóggávuváld fyri lógtíngið og skrivan av tí frælsis- og vinabrevi millum Føroyingar og Danir, at Føroya lógtíng til eina og hvørja tíð skal hava fastan rætt til úttan víðari samráðing við Danir um samtykt og loyvi at vírtaka tann tætt og teir tættir, ja, um tað skal vera: allar tættir í okkara samfelagi.

Tygum, harra Jóannes, sögdu nei, hóast tygum — eins og nú við sipan til sjálva dansku stjórnina, danska ríkisdagin og danska kong — undir nevndarviðgerðini sögdu, at hatta vildi amtmaðurin aldri ganga við til Dana vegna, og hóast tygum til nevndina, áðrenn talan var um atkvøðugreiðslu á tingi, skriftliga finga Dana umboðsmannsins (amtmannsins) vátan fyri, at hann sum fulltrúi við "stillingsfullmakt" síni til at binda danska ríkisdag, dansku ríkisstjórn og danska kong vildi ganga við til at seta í gildi ta av javnaðarmonnum — framsettu stýrisskipan, ta greiðastu og frælsastu, id enn hevur liggið á tingborði, ta einastu, id loysa kann hin dansk-føroyska spurningin, ta id allir Føroyingar felkfast um til hetta valið, ti hon við ávarpan síni til

eitt frælsis—vinabrev
millum Danir og Føroyingar

ger enda á allari trætu við Danir um frælsi Føroyinga at vera, sum teir vilja, at valda sum teir gjalda.

Amtmaðurin sum fulltrúi Dana var ikki imóti hesi frælsisskipan, meðan tygum, Jóannes bóndi Patursson, og tygara flokkur, við fyrstu atlugu, fyrstu roynd, forkomu henni, og harvið hava tygum og flokkur tygara ábyrgðina fyri ógreiðuna, sum í dag tykist at vera í stýrisskipanar málinum.

Hvi skulu Danir í Danmark vera imóti hesari frælsisskipan?

Lat meg siga tygum, harra Jóannes bóndi Patursson, at eg javnaðarflokksins vegna fyri øllum socialistiskum landstings- og fólkatingsmonnum í Dan-

mark helt röðu og greiddi frá okkara frælsisáttan, hesum stýrisskipanar uppskoti, og at eg, nú eg var í Danmark, á hvørjum fundi við Danastjórn har niðri, teir ymsu flokkarnar og blaðmenn helt fram hesa javnaðarmanna stöðu, og at eingir úttan A. Samuelsen flokkur bar imóti hesi stöðu.

Hinar skilti eg so:

"Til fáa tað, sum til vilja. Men til megu gjalda har, id til valda."

Vit kunnu ikki gera sum fólkaflokksmenn við tygum á odda tveir reisir hava gjørt, at seta fram uppskot um fullveldi (prikkalögin og so uppskotið av av 1943!) og "Danskir gjalda fyri ein part, har id vit skulu valda".

Vit kunnu ikki gera sum til fólkaflokksmenn: vera fullveldismenn her, men ræða við skatti, hálvveldismenn har og rokna við danskum peningi at gjalda, og "realunionistar" í Danmark, ta id talað verður við Buhl forsetisráðherra, so hann og aðrir Danir megu siga:

"De er jo ikke Lösrivelsesmænd. Hvorfor saa Folkeafstemning?"

Nú megu greið kort á borðið.

Av øllum flokkum, sum hava sitið á tingi, er javnaðarflokkurin einasti flokkur, id hevur sýnt hesi kort. Tað megu tygum, um tygum, Jóannes bóndi, eru sannur móti tygum sjálvum, ni tygum stunda heim, so gamalur, tygum eru, viðganga, og ti áttu tygum, um tygum settu Føroyar fram um "flokksprestisju", rátt øllum Føroyingum til hetta valið at valt Føroya javnaðarflokk, sum hin frælsasta í Føroyum.

Á Tvøroyri, tann 18. okt. 1945.

P. M. Dam.

Hitt frivilliga lógtíngslánið.

I "Føroyatíðindi" 13. oktober í ár stóð ein áhugaverd grein nevnd "Realiteter". Hon hevði undir hond serliga Føroyingsins, individualismu, einstaklingalvði, og við tí misvænnaða lógtíngsláningu í huga vaoð ávíst, hevussu lítli tjóðskaparhugur, id var í Føroyingum, ta id stóð um tey veruligu víðurskiptini. Hatta er ívaleytt rætt, at vit Føroyingar eru individualistar um ein háls. Lyndið liggur fastgrövið í tí

norrøna folkinum, og hjá okkum her í Føroyum hava umstøðurnar so at siga "reindykað" hetta lyndið. Spjaddir á nakkrar óveðurs- og streymgyrdar oyggjar úti í stórhavinum, óngatið haft høvi ella evnir til at fingið eitt statsskapils í lag, og í hesum seinastu árunum er so aftur hetta individualistiska sermerki, tað at mala um seg sjálván, seg og síni og ikki geva gætur eftir fólkaheldini, agiterað fram í ytstu æsir.

Egoisturin og einstaklingurin Tróður í Gøtu hevur netupp av sjálvstýrinum, id hevur sett sær til mál at savna hetta litla oyggjafólk um sitt móðurland, verið lyftur upp til skyggja sum fyrsti sjálvstýrismaður í Føroyum. Teir id lógdu stríð a bispin í Kirkjubø, id ætlaði at seta eitt religiøst tjóðar- og savningarmerki í landinum, hava vit dvirka sum frælsishetjur.

Menn hava nú í eini fjóruti ár strítt og talað um at gera okkum sjálvbjargnar, sungið um fosturlandið, id ein skyldar alt, men ikki tort at nærkasta rættindini ella ognirnar hjá tí einstaka manninum, ikki tort at traðka individualistin á halan, bara spælt fyri honum. Vit skulu hava rátt okkara landi, men hetta ræðið má ikki hava lagt veruligar byrður á okkum. Hin heiti tjóðskaparmaðurin og hin kaldi sambandsmaðurin eru báðir vorðir uppstítr, ta id pungurin skal fara úr lummum at rinda skattin við, sum nýstast skal til at stjórna og byggja upp fíðilandið, ella ta id hin jarðarleysi hevur søkt um eitt traðarpetti úr svörtum haga.

Hettafrivilliga lógtíngslánið kundi tí aldrið faast fullbórið í henda heim. Hinir fosturlandskæru flokkarnir, Fólkaflokkurin og Sjálvstýrisflokkurin (R. L.) høvdu so víðfarið og órímiliga hetta fostur, at eingin kundi vænta annað enn at tað kom deyðfótt í verðina. Illtáknin og misálitið til tað almenna, til lógtíngið, hin vanvirkisliga og uppásandi umræða av uppskotinum hjá javnaðarmonnum um, at tingið skuldi leggja hendur á kríggságoðan, gjördu, at bæði bankar og privatmenn bundu fyri pengapöposn og vendu bakið til tekningina. Ju, peningastovnarnir komu sum eitt úggulsi við 750.000 kr. burtur úr øllum millionunum, teir høvdu í sínum goymslum. Vit geva manninum í "Føroyatíðindi" rætt í, at hetta er ein svört mynd av einum fólk, sum nú ættlar at taka fullræði og gerast sin egin harri. Nógvir deyðir pengar eru í landinum, og hvat skulu teir verða nýttir betur til enn at verið settir í føroysk statspappir og so havdir til at uppbyggja landið við.

Men at fara og siga tað, at hetta er einasta "realitetin", hetta er einasti veruleikin, soleiðis eru vit sum fólk, vit mugu tí heldur tryggja okkum og fara til ta gomlu statsrættsligu stöðuna aftur, id ikki kreivur at vit skulu spæla statur og taka byrður og ábyrgð, tað er netupp at frysta okkum her í hesum oyggjum, gera okkum til veselingar, so vit at endanum kanska koma at ana men ikki á líva.

Vit mugu netupp fara at vinna á hesum kuldanum fyri heildini, framala og ávirka tey evi, id vilja gagna alt samfelagið, lyfta í felagsskapi og rykja upp illtáknan til tað, id land og landastýri fer undir.

Vit hava staðið í felagsskapi við annað land, men vit halda, fjöldin av Føroya fólk heldur, at formurin fyri hesum felagsskapi treingist til at verða broyttur. Vit mugu ræða meira sjálfir og taka meira ábyrgð, men so eisini taka tað, id ábyrgðin og ráðið kostar. Men so má nógv í hesum gamla samfelagnum broyast. Ti tað er víst, at vit evna ikki nógv, soleiðis sum nú samfelagið er skipað og við hesum egoistiska lyndinum, sum fólkid er full av. Vit mugu tora at taka rættindi frá monnum vit mugu skapa eitt sterkt lógtíng, vit mugu ikki fírnast at lata lógtíngið leggja upp og skerja privatar interessur. Henda avgerðin um landsins lagnu er ein stór avgerð og kreiv umhugsan og skil av folkinum. Hon kreivur, at fólkid velur fúsar og djarvar menn til sitt umboð, sum eru varir við, at vit eru eitt serstakt fólk, og sum hava vilja at leggja eitt fíggjarligt grundarlag undir okkum sum fólk — úttan at ganga við til óðamanagerðir.

Okkara viðirættindi í Íslandi
verða treytað av at
Danir veita Íslendingum
veidirætt í Grönlandi.

Sum fyrr umtalað, fara tingingar fram í hesum dögum millum Danir og Íslendingar.

Lógtíngið — 13 tingmenn — boðu harra landstingsmann *Poul Nielsen* ljuttaka okkara vegna. Hann hevur har gjørt eitt gott og landsgagnligt arbeið, to at fólkaflokksmenn royndu at gera alt tað illa, teir kundu, við at bjóða Íslendingar um ikki at tingast við okkara útsending, harra P. Nielsen.

Fætt er, at Íslendingar fegin vilja hava veidirættindi í Grönlandi, og afturfyri vilja teir lata okkara veidirættindi í Íslandi verða óskerd.

Samstundis, sum vit vita hetta, megu vit viðganga, at tað eru Danir, sum í framtíðini fara at hjálpa okkum Føroyingum at verðveita okkara veidirætt í Íslandi.

Ífall vit Føroyingar nú høvdu staðið heilt einsamallir, so áttu vit einki at bjóða Íslendingum afturfyri okkara veidirætt í Íslandi. Hvat skuldu vit fá gjørt? Hvar skuldu okkara sjómenn fá farið?

Av hesum sást, at tann stöða, sum javnaðarmenn hava í stjórnarmálinum er tann einasta rætt. Vit vilja ræða so langt, sum vit eru færr at betala, men vit asanna, at eitt lítið land sum Føroyar við einas 28.000 íbúgvamum stendur seg best við at hava samvinnu við eini stórri tjóð, og at tað eigur at vera okkara bróðratjóð við Oyvasund, sum vit í langar tíðir hava verið saman við.

Men vit asanna, at okkara stöða í ríkinum má verða broytt. Um tiliki eru vit javnaðarmenn fúsar at tingast við Danir, og vit hava okkara greiðu og kláru stórnarstöðu, og vit hava grund til at trúgva, at okkara tingingar skulu koma til eitt nrskit, sum kann verða til heiðurs og til gagns fyri báðar bróðratjóðirnar og fyri okkara stöðu millum aðrar norðanlanda tjóðir og heiminum øllum.

Við Bretar skulu vit sjálfir tingast; men harum skriva vit í øðrum greinum.

J. H. Danbjørg.